

Terve Kunta -verkosto

Toimintasuunnitelma 2021

**Terve Kunta
-verkosto**

Finnish Healthy Cities Network

Taustaa

Terve Kunta -verkosto kokoaa yhteen kuntia, jotka haluavat toiminnassaan painottaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä strategisena linjauksena ja toimintaa ohjaavana periaatteena. Verkoston jäsenyyttä voivat hakea kunnat ja kuntayhtymät, jotka täyttävät asetetut kriteerit (liite 1).

Terve Kunta -verkosto toteuttaa Suomen terveystalitiikan linjauksia ja WHO European Healthy Cities -ohjelman tavoitteita. Suomen verkosto kuuluu WHO:n National Healthy Cities -verkostoon.

Verkosto tarjoaa jäsenilleen mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön WHO:n Healthy Cities -verkoston kautta. WHO:n Healthy Cities -toiminta alkoi vuonna 1987, ja Suomen Terve Kunta -verkosto on perustettu vuonna 1996.

Vuoden 2021 alussa verkostoon kuuluu 33 kuntaa ja 2 kuntayhtymää. Toiminnassa mukana noin 11 prosenttia Manner-Suomen kunnista ja väestöpohjana noin miljoona suomalaista. Liitteenä verkostoon kuuluvat kunnat ja kuntayhtymät sekä yhdyshenkilötiedot.

Toiminnan hyödyt

Terve Kunta -verkosto tarjoaa tukea kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Haasteellisen toimintaympäristön ja jatkuvan muutoksen keskellä jäsenet ovat kokeneet Terve Kunta -verkoston hyödylliseksi tiedonjaon, vertaistuen ja -oppimisen foorumiksi. Jäsenet saavat toisiltaan ja kansallisilta toimijoilta uusinta tietoa kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mahdollisuuksista, keinoista ja työtavoista. Verkoston kunnat kehittävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä kokeilevat ja arvioivat aktiivisesti erilaisia kehittämistyön tuloksia ja välineitä. Verkosto luo säännöllisiä mahdollisuuksia hyvien käytäntöjen esittelylle ja vertailukehittämiselle sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Verkostoon liittyminen on maksutonta, mutta jäsenet osallistuvat verkostopäiviin omakustanteisesti, ja sitoutuvat vuorollaan järjestämään Terve Kunta -verkostopäiviä.

Keskeiset valtakunnalliset toimintaympäristötekijät:

- Koronavirusepidemia ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset
- Kuntien tukeminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävässä sekä sosiaali- ja terveyden huollon uudistuksessa sen mukaisesti kuin hallitus uudistusta linjaa.
- Hyvinvointi- ja terveyserot. Sosioekonomisten terveys- ja hyvinvointierojen lisäksi eroja ilmenee myös alueellisesti, sukupuolten välillä ja syntyperän mukaan.
- Nuorten syrjäytyminen ja osattomuus
- Väestön ikääntyminen
- Maahanmuutto ja kotouttaminen
- Ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys
- Digitalisaation mahdollisuudet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi

Toiminta

Verkoston toimikaudet ovat valtuustokausien mukaisesti neljä vuotta. Toimintasuunnitelma tehdään toimikaudelle ja sitä tarkennetaan vuosittain. Verkoston johtoryhmä vastaa toiminnan suunnittelusta, ja toimintasuunnitelma hyväksytään verkostokokouksessa. Terve Kunta -verkoston kokousasiat valmistellaan johtoryhmässä. Verkostokokouksessa valitaan johtoryhmän jäsenet koko toimikaudeksi. Puheenjohtajan kausi on kestoaltaan kaksi vuotta.

Terve Kunta -verkosto toimii yhteistyössä STM:n ja muiden ministeriöiden, THL:n eri yksiköiden, hankkeiden ja asiantuntijoiden, Suomen Kuntaliiton ja SOSTE – Suomen sosiaali ja terveys ry:n sekä muiden relevanttien sidosryhmien kanssa.

Verkosto järjestää vuosittainen sekä verkostokokouksia, että kaikille avoimia seminaareja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen teemoista. Terve Kunta -verkoston toimintaan osallistutaan omakustanteisesti. Lisäksi jäsenkunta/seutukunta sitoutuu järjestämään vuorollaan vuosittaiset verkostopäivät. Terve Kunta -verkostossa ei ole jäsenmaksua.

Tavoitteet

1. Kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategista johtamista
2. Kehittää toimintakäytäntöjä ja vahvistaa osaamista
3. Kehittää toiminnan arviointia
4. Vaihtaa kokemuksia ja välittää hyviä käytäntöjä kansallisesti ja kansainvälisesti

Verkoston toiminnassa huomioidaan WHO European Healthy Cities Phase VII (2019–2024) visio ja sen kuusi teemaa: ihmiset, osallisuus, elinvoima, maapallo, elinympäristö, rauha (people, participation, prosperity, planet, place, peace). Healthy Cities Network toimii alustana Agenda 2030 maailmanlaajuisten tavoitteiden, kuten myös sitä täydentävän uuden kaupunkiagendan (New Urban Agenda) toimeenpanossa, jonka ytimessä on kestävä kehitys. Toiminta on linjassa myös Health 2020 (European policy and strategy for health and well-being – Health 2020) strategisten tavoitteiden kanssa:

- 1) kaikkien terveyden edistäminen ja terveyserojen vähentäminen
- 2) johtamisen kehittäminen ja poikkihallinnollisen yhteistyön lisääminen terveyden edistämisessä.

Tarkempi kuvaus visiosta [WHO:n sivuilla](#).

Terve Kunta -verkoston pääteemat vuosina 2021–2024

1. Kuntien tukeminen:

- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen integroimisessa osaksi kuntastrategioita ja strategista johtamista erityisesti kestävän kehityksen näkökulmasta,
- Hyvinvointitalousajattelun vahvistamisessa kunnissa,
- Kuntien ja tulevien hyvinvointialueiden yhteistyössä ja yhdyspinnoilla sote-uudistuksen toimeenpanon edetessä,
- Järjestöyhteistyössä ja -tiedon hyödyntämisessä sekä muissa ajankohtaisissa teemoissa,
- THL:n verkkokoulujen käyttöönotossa ja koulutuksien hyvissä käytännöissä.

2. Verkoston toiminnan kehittäminen jäseniä tukevasti ja aktiiviseksi verkostoksi

Toiminnan toteuttamissuunnitelma 2021	Tarkempi kuvaus (miten tehdään, päivittyä tarvittaessa)
Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen integroiminen osaksi kuntastrategioita ja strategista johtamista erityisesti kestävän kehityksen näkökulmasta	• Käynnistetään keskustelua Healthy Cities kaupunkien kanssa ja jaetaan kokemuksia verkostossa. • Jaetaan ajankohtaista tietoa esim. Kestävä kaupunki –ohjelmasta verkoston kesken. • Mahdollisesti aiheeksi Kuntaliiton ja THL:n järjestämällä Hyte-treffeillä, kuntaesimerkkejä ja keskustelua, sekä syksyn Terve Kunta –verkostopäiville.
Hyvinvointitalousajattelun vahvistaminen kunnissa	• Kuntaesimerkkien jakaminen verkoston kesken. • Teeman vahvistaminen eri näkökulmista Thl:n aihesivustolla esimerkiksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyvinvointisuunnitelmien) kytkemisestä osaksi talousarviota. • Järjestetään keskustelutilaisuus kevään verkostopäivässä.
Tukea kuntien ja tulevien hyvinvointialueiden yhteistyössä ja yhdyspinnoilla sote-uudistuksen toimeenpanon edetessä	• Ajankohtaista tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta ja tiedon jakaminen verkoston kesken. • Aiheena esim. sote-palvelujen ja muiden kuntapalvelujen yhteensovittaminen muuttuvassa toimintaympäristössä kevään verkostopäivässä.
Järjestöyhteistyö ja -tiedon hyödyntäminen	• Kuntaesimerkkien jakaminen esim. Porissa avustuskäytänteiden uudistus. (verkostopäivä) • Esitys kuntien järjestöavustuskäytäntöjen mahdollisista selvityksistä niiden valmistuessa. (verkostopäivä) • Avustuskäytänteistä keskustelu ajankohtainen aihe liittyen myös tulevaan sote-uudistukseen ja mahdollisiin muutoksiin järjestöavustuksissa.
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen eri teemojen avulla: digitalisaation mahdollisuudet, mielen hyvinvoinnin edistäminen, kestävä kaupunkikehitys, koronapandemian vaikutukset eri väestöryhmiin, osallisuus, ikäystävällisyys tms.	• Teemat verkostopäivillä ○ Kevät: koronapandemian vaikutukset..(tarkentuu) ○ Syksy: (tarkentuu) • Teemat Terve Kunta -verkoston etäyhteys-kokouksissa • Kuntaesimerkkien jakaminen hyte-työstä koronaepidemian aikana verkostokuntien välillä ja Thl:n aihesivustolla.

Verkkokoulujen käyttöönotossa ja koulutuksien hyvät käytännöt	• Aiheena uusien luottamushenkilöiden koulutuksien hyvät käytännöt kevään verkostopäivässä ja/tai erillinen etäyhteyskokous. • Osallistuminen THL:n verkkokoulujen (kurssit 1. Vaikutusten ennakoarviointi ja 2. Tiedon hyödyntäminen) käyttöönottoon ja kouluttajan materiaalien kehittäminen kevään verkostopäivässä.
Verkoston johtoryhmän toimiminen TEAviisarin tiedonkeruun asiantuntijaryhmänä	• Vuonna 2021 kuntajohdon tiedonkeruun asiantuntijaryhmänä • Pienryhmän erilliset kokoukset 22.1., 8.2., 9.3. ja 22.3. • Tiedonkeruun tulosten hyödyntäminen syksyllä 2021.
Yhteistyö kansallisesti • Ministeriöiden kanssa tehtävä yhteistyö • Yhteistyö hyte-työssä Kuntaliiton kanssa • Kestävä kehitys yhteistyössä Kestävän kaupunkikehityksen ohjelman kanssa • Tiedon välitys kansallisista hankkeista • Muu kansallinen yhteistyö	• Sosiaali- ja terveysministeriöstä jäsen johtoryhmässä • Kuntaliitosta jäsen johtoryhmässä • Terve Kunta –verkoston edustus Kansanterveydenneuvottelukunnassa • Osallistuminen eri ohjelmien kanssa yhteistyöhön ja tulosten toimeenpanon tukeen verkoston kunnissa, esimerkiksi Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 valtioneuvoston periaatepäätös, Kestävä kaupunki – ohjelma (2019–2023), Kansallinen mielenterveysstrategia (2020–2030), Väkivallaton lapsuus (2020–2025), Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma (2015–2025) sekä Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030. • Ajankohtaisten ohjelmien esittelyjä kuntatyön toimeenpanon näkökulmasta verkostopäivissä.
Kansainvälinen yhteistyö • Keskustelu ja kokemusten vaihto kansainvälisesti seminaareissa ja kokouksissa • Suomen verkoston ja WHO:n Healthy Cities verkoston yhteistyö • Tiedon välitys WHO Healthy Cities toiminnasta Terve Kunta -verkostolle • WHO Healthy Cities uusi kausi (2019-2024)	Kokoukset ja seminaarit ja tiedon välittäminen: • Nordic Public Health Conference, Reykjavik 25.-27.8.2021 (Healthy Cities ilmeisesti mukana) (siirtyi vuodelle 2021) • WHO National Healthy Cities Business meeting (?) • Koordinaattoreiden webex-yhteistyökokoukset (n. 1 krt/ kk). • WHO Healthy Cities Political Committee ja Advisory Committee kokouksiin osallistuminen (Suomen edustajat) • Terve Kunta -verkosto on hyväksytty kansallisena verkostona kaudelle 2019–2024 ja WHO Healthy Cities kaupunkijäseniksi hyväksyttyjä kaupunkeja kolme (Helsinki, Kuopio ja Turku). • Mahdollisuus yhteisten hankehakemusten tekoon esim. EU-hankkeet. • Aktiivista viestintää kansallisesta verkostosta seuraavan WHO-konferenssin mediatiedotteen avulla.
Verkoston kehittämistyö jäseniä tukeväksi verkostoksi • Palautteet ja ideat tulevalle toiminnalle • Verkostopäivien lisäksi etäkokouksia • Kannustaminen kuntien väliseen yhteistyöhön • Kuntakokemusten näkyvyys verkostopäivissä	• Kysely vuoden lopussa (palaute ja tulevan vuoden suunnittelu) • Teemakokouksia ja Hyte-treffeille osallistuminen • Kuntien verkostoituminen Terve Kunta -päivillä ja yhteistyömahdollisuuksien välittäminen sähköpostitse • Viestintää ajankohtaisista teemoista HYTE-oppimisverkoston verkostokirjeessä. • Kehitetään verkostoon kuuluvien kuntien ja yhdyshenkilöiden esittelyä THL:n verkkosivuilla ja nostoina verkostokirjeessä.

Tapahtumakalenteri vuonna 2021

- Kevään Terve Kunta-verkostopäivät ja suunniteltu seminaari jossakin kunnassa 28.–29.4.2021.
- Syksyn Terve Kunta –verkostopäivä 24.11.2021 ja THL:n HYTE-päivät, Helsinki 25.11.2021.
- Terve Kunta -verkoston teemakokouksia tarpeen ja ehdotusten mukaan etäyhteyksillä. Suomen Healthy Cities kaupunkien tapaaminen 16.2.2021 (aiheena viestintä, toimintasuunnitelmat ja kestävän kehityksen seuranta).
- HYTE-treffit Suomen Kuntaliiton kanssa 4 krt/vuosi (12.2., 23.4., 3.9., 10.12.).
- Nordic Public Health Conference, Reykjavik (siirtynyt vuodelta 2020> 25.-27.8.2021). (Healthy Cities mukana)
- WHO National Healthy Cities Business meeting (ajankohta tarkentuu myöhemmin)

Johtoryhmän kokoukset:

- 4.2.
- 13.4.
- 9.6.
- 26.8.
- 7.10.

sekä TEA-tiedonkeruun valmistelussa asiantuntijaryhmänä pienryhmä, jonka kokoukset 22.1., 8.2., 9.3. ja 22.3.

WHO Healthy Cities koordinaattoreiden webex-kokoukset:

- Keskimäärin kerran kuukaudessa (kuukauden 1. torstai)

Liite 1: Liittymisen kriteerit

Päivitetty 19.5.2020

Liittymisen kriteerit kunnille

Jäsenkunnan sitoutuminen Terve Kunta -verkostoon

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu kuuluu kunnassa ylimmälle johdolle.
- Verkostoon liittymisestä on valtuuston tai vähintään kunnanhallituksen päätös. Tarvittaessa hakijakunta voi myös sopia hyväksymisprosessista, joka on kunnan päätösvallan mukainen.

Kunta sitoutuu

- verkoston yhteisesti sopimiin tehtäviin
- valmistelemaan ja järjestämään vuorollaan Terve Kunta -verkoston kokouksia.

Hallinnolliset järjestelyt kunnassa

- Kunnassa on eri hallinnonalojen edustajista koostuva hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmä tai ohjausryhmä.
- Kunnassa on nimetty hyvinvointikoordinaattori tai vastaava.
- Terve Kunta -toimintaan on nimetty vastuullinen luottamushenkilö.
- Terve Kunta -toiminnalle on osoitettu riittävät resurssit, minkä puitteissa kunnan yhteyshenkilön ja luottamushenkilön on mahdollista osallistua verkostotapaamisiin ja vahvistaa omaa osaamistaan.

Toiminta kunnassa

- Kunta toteuttaa aktiivisesti lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää.
- Kunta kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista kaikkien hallinnonalojen yhteistyönä ja kuntalaisia osallistamalla.
- Kunta viestii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä mm. verkkosivuillaan. Jäsenkunnilla on oikeus käyttää sivuillaan Terve Kunta -verkoston logoa.

Kansallisessa verkostossa toimiminen

- Kunta osoittaa kiinnostusta Terve Kunta -verkostossa toimimiseen ja yhteiseen kehittämiseen; sitoutuu jakamaan hyviä käytäntöjä ja oppimaan muilta.
- Kunta osallistuu kansallisen verkoston järjestämiin seminaareihin ja kokouksiin.

Liittymisen kriteerit kuntayhtymille

Kuntayhtymä hakee omana organisaationaan jäsenyyttä Terve Kunta -verkostoon. Kuntayhtymän kunnista ei tule kuntayhtymän jäsenyyden myötä automaattisesti verkoston jäseniä.

Kuntayhtymän sitoutuminen Terve Kunta -verkostoon

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu kuuluu kuntayhtymässä ylimmälle johdolle.
- Verkostoon liittymisestä on valtuuston tai vähintään kuntayhtymän hallituksen päätös.
- Pääpaino Terve Kunta -verkoston toiminnassa on kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Kuntayhtymä sitoutuu tukemaan kunnissa tehtävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä esimerkiksi tekemällä yhteistyötä alueellisessa hyvinvointikertomuksessa, tuottamalla alueellista hyvinvointi- ja terveystietoa, koordinoimalla alueellista yhteistyötä ja kouluttamalla alueen kuntia.
- Kuntayhtymä sitoutuu verkoston yhteisesti sopimiin tehtäviin.

Hallinnolliset järjestelyt kuntayhtymässä

- Kuntayhtymässä on eri hallinnonalojen edustajista koostuva hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmä tai ohjausryhmä.
- Kuntayhtymässä on nimetty hyvinvointikoordinaattori tai vastaava.
- Terve Kunta -toimintaan on nimetty vastuullinen luottamushenkilö.
- Terve Kunta -toiminnalle on osoitettu riittävät resurssit, minkä puitteissa verkoston yhteyshenkilön ja luottamushenkilön on mahdollista osallistua verkostotapaamisiin ja vahvistaa omaa osaamistaan.

Toiminta kuntayhtymässä

- Kuntayhtymä toteuttaa aktiivisesti lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää.
- Kuntayhtymä kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista kaikkien hallinnonalojen yhteistyönä ja kuntalaisia osallistamalla.
- Kuntayhtymä viestii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä mm. verkkosivuillaan.

Kansallisessa verkostossa toimiminen

- Kuntayhtymä osoittaa kiinnostusta Terve Kunta -verkostossa toimimiseen ja yhteiseen kehittämiseen; sitoutuu jakamaan hyviä käytäntöjä ja oppimaan muilta.
- Kuntayhtymä osallistuu kansallisen verkoston järjestämiin seminaareihin ja kokouksiin.

Liite 2. Terve Kunta -verkoston johtoryhmä 2021

Puheenjohtajana vuosina 2021–2022 toimii Tomi Lähteenmäki ja varapuheenjohtajana Sanna Vesikansa.

Tomi Lähteenmäki (pj.)	Porin kaupunki
Sanna Vesikansa (vpj.)	Helsingin kaupunki
Pia Hakamäki (siht.)	THL
Maarit Luukkaa	Turun kaupunki, varajäsen Minna Sartes
Kati Vähäsarja	Kuopion kaupunki, varajäsen Janne Hentunen
Reetta Sariola	Helsingin kaupunki, varajäsen Stina Högnabba
Kristiina Hämäläinen	Orimattilan kaupunki, varajäsen varmistuu myöhemmin
Sirpa Kynäslahti	Porin kaupunki, varajäsen Jaana Salonen
Pirjo Nikula	Vaalan kunta, varajäsen Jenna Leinonen
Kristiina Vanhala-Selin	Hollolan kunta, varajäsen Minna Halme
Sanna Kauppinen	Iisalmen kaupunki
Säde Rytönen	Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, varajäsen Pekka Puustinen
Heli Hätönen	STM
Ville Nieminen	Kuntaliitto, varajäsen varmistuu myöhemmin
Nella Savolainen	THL
Ritva Varamäki	Soste, varajäsen Emily Strohm

Liite 3: Terve Kunta -verkoston jäsenet

Espoo
Eurajoki
Haapavesi
Helsinki (WHO:n nimeämä Healthy City)
Hollola
Iisalmi
Jyväskylä
Kauniainen
Kerava
Kittilä
Kokemäki
Kouvola
Kuopio (WHO:n nimeämä Healthy City)
Lappajärvi
Liminka
Masku
Merikarvia
Nurmijärvi
Orimattila
Outokumpu
Pomarkku
Pori
Pyhäntä
Rusko
Seinäjoki
Siikalatva
Siilinjärvi
Tampere
Turku (WHO:n nimeämä Healthy City)
Ulvila
Utajärvi
Vaala
Vantaa

Kuntayhtymät:

Kainuu
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri

Liite 4. Yhdyshenkilöt

Espoon kaupunki
Eurajoen kunta
Haapaveden kunta
Pyhännän kunta
Helsingin kaupunki
Hollolan kunta
Iisalmen kaupunki
Jyväskylän kaupunki
Kauniaisten kaupunki
Keravan kaupunki
Kittilän kunta
Kokemäen kaupunki
Kouvolan kaupunki
Kuopion kaupunki
Lappajärven kunta
Limingan kunta
Maskun kunta
Merikarvian kunta
Nurmijärven kunta
Orimattilan kaupunki
Outokummun kaupunki
Pomarkun kunta
Porin kaupunki
Ruskon kunta
Seinäjoen kaupunki
Siikalatvan kunta
Siilinjärven kunta
Tampereen kaupunki
Turun kaupunki
Ulvilan kunta
Utajärven kunta
Vaaan kunta
Vantaan kaupunki

Sanna Ahonen
Maija Penttilä
Terttu Piippo

Stina Högnabba
Antti Anttonen
Pekka Partanen
Sari Välimäki
Ulla Tikkanen
Erja Wiili-Peltola (toistaiseksi)
Eija Takalokastari
Elina Heinilä
Tarja Alamattila
Tanja Tilles-Tirkkonen
Anssi Kuusela
Eliisa Tornberg
Sarianna Koivisto
Eetu Aaltonen
Kaisa Laine
Kristiina Hämäläinen
Jukka-Pekka Lätti
Laura Leppämäki, Reijo Peltomaa
Sirpa Kynäslahti
Mikko Hulkkonen
Henna Rantasaari
Sinikka Lehtosaari
Mervi Lehmusaho
Johanna Riippi
Maarit Luukkaa
Anne Mäntylä
Tiina Martinkauppi
Pirjo Nikula
Ada Pentinmikko

Kuntayhtymät:

Kainuu
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri

Saara Pikkarainen
Säde Rytkönen